



Wat is bio?

En andere vragen die (toekomstige) boeren zich stellen over bio

Colofon

Redactie

Tom Wouters & Petra Tas

Leescomité

An Jamart

Lay-out

We make.

Fotografie

Kobe Van Looveren & Sophie Nuytten

Deze publicatie is een initiatief van BioForum Vlaanderen, Regine Beerplein 1 bus E305, 2018 Antwerpen. Ze kwam tot stand met de steun van het Departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid.

Beste landbouwer,

Boeren kan op veel verschillende manieren en iedereen heeft zijn eigen aanpak. Wie biologisch te werk gaat, krijgt een extra pakket van normen opgelegd waarmee hij aan de slag gaat.

Wat doet een bioboer anders en waarom werkt hij op die manier? Welke voordelen levert hem dat op? Hoe groot is de sector en kan die nog groeien? Hoe word je bioboer?

Op al die vragen krijg je in deze brochure een antwoord. Helemaal achteraan leggen we uit bij wie je terecht kan als je zelf eerste stappen wil zetten richting biologische landbouw.

Succes!





Wat is biologische landbouw?

Biologische boeren moeten zich aan een aantal wettelijk vastgelegde regels houden. Ze leggen de nadruk op een gezonde bodem, een verhoogd dierenwelzijn en meer biodiversiteit.

Biologische landbouw gaat veel verder dan voeding produceren zonder kunstmeststoffen en/of chemische gewasbeschermingsmiddelen. Een bioboer moet voldoen aan de regels zoals die vermeld staan in het Europese lastenboek. Bio is immers een wettelijk bepaalde vorm van voedselproductie. In heel Europa gelden dezelfde basisregels, al kunnen sommige landen op specifieke punten een andere interpretatie hanteren.

Iedereen die de term 'bio' of 'biologisch' wil gebruiken voor zijn producten, moet zich aan die regels houden en wordt daarop gecontroleerd door een onafhankelijke instantie. Die controleplicht geldt trouwens ook voor loonwerkers, verwerkers, verdelers, verkopers...

Verpak je je bioproducten, dan ben je verplicht het Europese biolabel af te beelden. Naast het Europese label bestaan er ook

privélabeleds, zoals Biogarantie, die je kan gebruiken onder voorwaarden. Privélabeleds spelen vaak een voortrekkersrol en willen de biosector nog duurzamer maken.



Bioproducten herken je aan het Europese biolabel.



Wat is de ideale biolandbouw?

De ideale vorm van biologische landbouw gaat verder dan de wetgeving. Momenteel bepalen de normen enkel het productieproces, terwijl de biosector ook streeft naar eerlijkere prijzen en meer lokale voedselproductie en -consumptie. De internationale biobeweging draagt vier basisprincipes uit:

Gezondheid

Bio moet de gezondheid van bodem, plant, dier, mens en de planeet als een ondeelbaar geheel in stand houden en versterken.

Ecologie

Bio moet gebaseerd zijn op levende ecologische systemen en kringlopen, met hen meewerken, ze versterken en in stand houden.



Aan welke regels moet een bioboer voldoen?

Een bioboer gebruikt geen kunstmest, geen chemisch-synthetische pesticiden of ggo's en werkt nagenoeg altijd in volle grond. De gezondheid van de bodem is voor hem het allerbelangrijkste. Via uitgebreide vruchtwisseling (bijvoorbeeld 1/5 of zelfs 1/7), natuurlijke bemesting en biologische bestrijding houdt hij de grond vruchtbaar én zuiver. De basis is daarbij het gebruik van dierlijke mest en vlinderbloemigen in de rotatie.

Voor gewasbescherming kiest een bioboer in de eerste plaats voor preventie. Als laatste redmiddel kan hij in beperkte mate een beroep doen op middelen van natuurlijke oorsprong. Er bestaat een beperkte lijst van toegelaten producten. Elk gebruik moet gemotiveerd en geregistreerd worden en moet de door de wet bepaalde voorwaarden en hoeveelheden strikt respecteren. Al deze producten zijn ook toegelaten voor andere boeren.

Deze inspanningen resulteren in een bodem die jaar na jaar verbetert, met steeds meer humus en actief leven. Zo'n levende bodem helpt de plant om voedingsstoffen en water op te nemen én biedt bescherming tegen plagen en ziekten. Dat, samen met de voorkeur voor biologisch zaad en plantgoed, levert sterke en veerkrachtige gewassen op, en een boeiende flora en fauna.

Biologisch vee krijgt de tijd om te groeien, kan vrij naar buiten, eet voedsaam biologisch voer en vindt beschutting in een ruime zonverlichte stal. Omdat keizersnedes niet zijn toegelaten en het gebruik van geneesmiddelen zoveel mogelijk beperkt is, kiest een bioboer voor andere, meer robuuste rassen die minder snel ziek worden. Elk gebruik van geneesmiddelen moet worden gemotiveerd en geregistreerd. Het gebruik van antibiotica is een stuk strenger gereguleerd en kan als laatste redmiddel. Een bioboer kiest voor optimale en niet maximale opbrengst.

Biologische landbouw werkt het best als boeren uitgaan van de onderliggende idealen en de wetgeving vooral zien als een vertrekpunt voor een nieuwe manier van boeren.

Zorg

Bio moet met voorzorg en verantwoordelijkheid worden beoefend, om de gezondheid en het welzijn van de huidige en toekomstige generaties en hun leefomgeving te beschermen.

Billijkheid

Bio moet gebaseerd zijn op relaties die billijkheid waarborgen m.b.t. de gemeenschappelijke omgeving en ontwikkelingsmogelijkheden. Het gaat concreet om eerlijke prijzen voor boeren en voedselzekerheid voor iedereen.



Waarom wordt iemand bioboer?

Wie bioboer wil worden heeft daar vaak lang en goed over nagedacht. Boeren kiezen onder meer voor bio omdat ze begaan zijn met mens, dier en milieu. Maar een keuze voor bio kan ook ingegeven zijn door een markt vraag of de behoefte naar een nieuwe uitdaging.

1 – Zorg voor het milieu

Het beleid en de omkadering stuurde en stuurt je richting schaalvergroting en (over) productie. Meer en meer beseft en verwacht de maatschappij dat de boer ook zorgdrager wordt van de landelijke omgeving. Zorg voor het milieu staat in bio centraal. Dat doet hij op verschillende manieren: hij verhoogt de biodiversiteit op en rond zijn boerderij, houdt de bodem levend door geen chemische pesticiden en kunstmest te gebruiken en vermindert de nood tot waterzuivering.

2 – Zorg voor dieren

Onze maatschappij verwacht steeds hogere normen voor dierenwelzijn. In de biologische

wetgeving staan duidelijke richtlijnen om het welzijn en de gezondheid van landbouwdieren te verhogen. Biologische dieren krijgen meer ruimte in de stal, kunnen allemaal naar buiten, krijgen biologisch voer en kunnen hun eigen typische gedrag vertonen. Dit zijn meteen ook preventieve maatregelen om hen gezond gehouden.

3 – Eigen gezondheid

Het gebruik van chemische pesticiden brengt een zeker risico voor de eigen gezondheid met zich mee. Een bioboer kiest ervoor om die chemische producten niet te gebruiken en zo zijn eigen gezondheid te vrijwaren. Niet minder belangrijk: hij is zo ook minder afhankelijk van externe inputs.





Steeds meer consumenten kiezen voor duurzame landbouwproducten. Bioboeren spelen in op die vraag.

4 – Markt vraagt bio

De biomarkt blijft alsmaar groeien. De vraag is groter dan het aanbod. Dat betekent ook dat er mogelijkheden zijn voor boeren om een afzetmarkt te vinden binnen het biologische segment.

5 – Persoonlijke uitdaging

Biologisch werken vraagt heel wat gezond boerenverstand. Hoe los je problemen op of voorkom je ze als je geen chemische pesticiden of kunstmest voor de hand hebt? Een bioboer moet terugrijpen naar teelttechnieken en vakkennis. Die uitdaging overtuigt sommigen om om te schakelen. Ze kunnen daarbij steeds terugvallen op adviseurs, onderzoekers en andere bioboeren.

6 – Landbouw wordt steeds duurzamer

De regels voor gangbare landbouw worden steeds strenger. Dat komt omdat het huidige model tegen zijn maatschappelijke grenzen aanbotst. Kiezen voor biologische landbouw kan een manier zijn om daarop te anticiperen. En zo ook te voldoen aan de verwachtingen van consumenten, die steeds meer ijveren voor een duurzamere landbouw.

7 – Meerprijs

De maatschappelijke meerwaarde wordt ook financieel vertaald: voor bioproducten is de verkoopprijs stabiel en in veel gevallen hoger. Die hogere prijs is voor een deel bedoeld om de hogere kosten die met de productie samenhangen, te kunnen dekken.



Hoe wordt iemand bioboer?

Omschakelen naar biologische landbouw gaat niet van de ene op de andere dag. Het vergt een aantal noodzakelijke stappen, zoals een wettelijke omschakelperiode.

Boeren die willen omschakelen, informeren zich best eerst grondig, want een biologische bedrijfsvoering kan best ingrijpend zijn op je manier van werken.

Zoals we eerder al schreven: Biologische landbouw werkt het best als boeren uitgaan van de onderliggende idealen en de wetgeving vooral zien als een vertrekpunt voor een nieuwe manier van boeren.

In de praktijk zien we dat een aantal omschakelende boeren eerst op zoek gaan naar biologische alternatieven voor hun gebruikelijke inputs (kunstmest, gewasbescherming). Alleen werkt dat niet en kost het vaak veel geld. Zodra ze dat inzien, gaan ze hun bedrijfssysteem (rotatie, ...) aanpassen om problemen voor te zijn.

Wettelijke omschakelperiode

Startende bioboeren moeten een omschakelperiode doorlopen: 2 jaar voor eenjarige teelten, 3 jaar voor meerjarige. In die periode mogen boeren hun producten nog niet als biologisch verkopen, maar moeten ze wel al voldoen aan de regels uit het biologisch lastenboek. De omschakelperiode begint te lopen zodra een boer zich heeft aangemeld bij een controleorganisatie. Ook tijdens de



De Biobedrijfsnetwerken zijn een manier om kennis te delen met andere bioboeren.

omschakelperiode komen er al controleurs kijken of alles juist verloopt.

Voor veehouders bestaat de mogelijkheid op een gefaseerde omschakeling. Dan kan een boer eerst de voederproductie omschakelen en pas later starten met de omschakeling van het vee. De precieze regels verschillen voor melkvee, varkens, geiten en schapen.

Om een omschakelperiode zo goed mogelijk door te komen, doet een boer best een beroep op een (gratis) omschakelingsconsulent van Bio zoekt Boer. Die helpt boeren met hun vragen over wetgeving, premies, controle, bedrijfsadvies enzovoort. Voor meer technisch advies kan je terecht bij een voorlichter gespecialiseerd in bio. Via het Biobedrijfsadviesstelsel wordt een deel van dit advies door de overheid terugbetaald.

Meer dan andere manier van werken

Wie voor biologische landbouw kiest, moet waarschijnlijk op zoek naar nieuwe afzetmogelijkheden en nieuwe leveranciers.

Ook het bestaande informatienetwerk is mogelijk niet langer geschikt: in hoeverre zijn de huidige adviseurs en erfgenemers nog de juiste contactpersonen? Bij welke collega-boeren kan een omgeschakelde boer nog terecht? Probeer van zodra je omschakeling overweegt in gesprek te gaan met bioboeren in je buurt. Dat kan je later veel geld besparen. Zo is biologisch voer of handelsmeststof duur in aankoop, en dus loont het om dat zelf te voorzien of daarvoor samen te werken met collega-boeren.

Sectororganisatie BioForum Vlaanderen is een aanspreekpunt en helpt bij het aanreiken en opbouwen van een netwerk. BioForum organiseert het hele jaar door Biobedrijfsnetwerken: momenten waarop boeren uit dezelfde deelsector samenkomen op een bedrijf, samen met adviseurs en onderzoekers om zo kennis met elkaar te delen.



Hoe groot is de biologische landbouwsector?

Het aantal boeren dat aan biologische landbouw doet, blijft overal in Europa stijgen. Ook de consument vraagt steeds vaker om bio.

Laten we er even de cijfers bij nemen: In 2016 werd 6,2 procent van alle Europese landbouwgrond biologisch bewerkt. Dat is zo'n 11,2 miljoen hectare. Er waren in dat jaar ook zo'n 270.000 bioboeren actief in Europa.

België is een apart verhaal. 5,2 procent van onze landbouwgrond is biologisch, maar die grond is vooral te vinden in Wallonië. Daar wordt 9,2 procent van de landbouw bewerkt door bioboeren. In Vlaanderen ligt dat cijfer op 1,1 procent.

In 2016 waren er in Vlaanderen 430 biologische boerderijen, die op 6.960 hectare actief zijn.

De cijfers stijgen trouwens al jaren, in het ene land al wat sneller dan het andere.

Het project Bio zoekt Keten onderzoekt via marktstudies voor welke producten er nog veel vraag is.

Je vindt meer cijfers op

www.bfvl.be/cijfers_algemeen.

Verkoop stijgt jaar na jaar

Steeds meer mensen kopen bio. Elk jaar bevroegt studie bureau GfK in opdracht van VLAM consumenten over hun aankoopgedrag. Op basis daarvan maken ze een rapport. In 2016 was drie procent van alle verkochte voeding in België biologisch gecertificeerd. Op Europees vlak heeft biovoeding een omzet van 29,8 miljard euro.

Mensen grijpen het snelst naar bio voor de productgroepen groenten, fruit en zuivel.

Nog belangrijker is dat de vraag naar bio jaar na jaar blijft stijgen, terwijl het totaal aan verkochte voeding gelijk blijft. In 2016 steeg de vraag bijvoorbeeld met 12 procent, een trend die ook de jaren ervoor bevestigd werd. Dat betekent dat er heel wat vraag is, iets wat voor gangbare of toekomstige landbouwers interessant kan zijn in de zoektocht naar nieuwe afzetmarkten.





Ben je zelf geïnteresseerd om bioboer te worden?

Nieuwsgierig over wat de omschakeling naar bio voor jou kan betekenen? Je kan al enkele stappen zetten.

bio ZOEKT BOER

een gezamenlijk initiatief van Boerenbond, ABS en BioForum

Als gangbare boer kan je als eerste stap contact opnemen met de adviseur van Bio zoekt Boer. Hij ondersteunt boeren die willen omschakelen naar biologische landbouw. Hij geeft algemeen advies over bedrijfsvoering, wetgeving enzovoort. Vind meer informatie op www.biozoektboer.be.

bio ZOEKT KETEN

Bio zoekt Keten is een zusterproject van Bio zoekt Boer. De ketenmanager zoekt naar marktkansen voor bio. Wil je dus weten waar naar veel vraag is, neem dan contact met hem op via www.bfvl.be/biozoekketen.

Volg je een landbouwopleiding en vind je bio een optie voor je toekomstige bedrijf, dan kan je altijd een aanvullende opleiding volgen bij opleidingscentrum Landwijzer, via www.landwijzer.be.

Subsidies en premies

De Vlaamse overheid ziet bio als een partner voor een duurzame toekomst. Daarom voorziet ze ondersteuning voor (beginnende) bioboeren.

Voor gespecialiseerd, technisch advies kan je terecht bij (erkende) adviseurs.

Via het Biobedrijfsadviesstelsel ondersteunt de overheid een deel van de advieskost.

Vind meer informatie op

<http://lv.vlaanderen.be/nl/bio/subsidies/bedrijfsadvisering>.

Alle bestaande subsidies staan netjes bij elkaar op

<http://lv.vlaanderen.be/nl/bio/subsidies-bio>.

Klop aan bij BioForum Vlaanderen

Daarnaast klop je ook zeker aan bij BioForum Vlaanderen. De sectororganisatie voor biologische landbouw en voeding ondersteunt jou op allerlei vlakken. Ze geeft advies over wetgeving en beleid, organiseert verschillende netwerkmomenten en verdedigt jouw belangen als bioboer bij de overheid. Ze communiceert ook over veranderingen in de sector.

Door lid te worden van BioForum versterk je de stem van bio op alle niveaus. Gedurende je hele omschakelingsperiode is lidmaatschap trouwens gratis.

Vind meer informatie op

www.bioforumvlaanderen.be/wordlid.

